

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 25/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja riskirahoitusta alkuvaiheen pääomasijoitusrahastoihin sijoittavasta valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä syyskuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja riskirahoitusta alkuvaiheen pääomasijoitusrahastoihin sijoittavasta valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 125/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- talousjohtaja Mika Niemelä ja teollisuusneuvos Sakari Immonen, työ- ja elinkeinoministeriö

- johtaja Jukka Häyrynen, Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus
- hallintojohtaja Risto Huopaniemi, Finnvera Oyj
- johtaja Jouni Hakala, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- asiantuntija Vesa Vuorekoski, Akava ry
- rahoitusasiantuntija Tommi Toivola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Petri Malinen, Suomen Yrittäjät
- elinkeinoasioiden päällikkö Antti Aarnio, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut — Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksen tarkoituksena on keskittää julkinen alkavien yritysten pääomarahastosijoitustoiminta Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskukseen. Tekesille kuuluviin tehtäviin liittäisiin yritysten alkuvaiheen pääomasijoitusmarkkinan kehittäminen.

Samalla ehdotetaan Tekesin nimen muuttamista Innovaatorahoituskeskus Tekesiksi. Uusi nimi vastaisi paremmin Tekesin nykyistä toimintaa. Uuden nimen takia ehdotetaan muutoksia myös kolmeen muuhun lakiin.

Lisäksi esitetään, että Tekes voisi perustaa tiettyjä kansainvälisiä tutkimus- ja innovaatio-

hankkeita varten osakeyhtiön. Tekesiä koskevaa lakia ehdotetaan muutettavan myös pääjohtajan ratkaisovaltaa koskevien säännösten osalta.

Valtion alkuvaiheen pääomasijoitustoimintaa varten perustettaisiin osakeyhtiö. Osakeyhtiöstä säädettäisiin lailla. Osakeyhtiö tekisi sijoituksia alkuvaiheen yrityksiin sijoittaviin rahastoihin. Osakeyhtiön omistajaohjaus kuuluisi Tekesille.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2014 alusta muutoin, paitsi perustettavaa osakeyhtiötä koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Esitys liittyy talousarvioesityksen mukaiseen linjaukseen, jonka mukaan valtio luopuu suorista sijoituksista aikaisen vaiheen yrityksiin. Perusteena tälle on, että valtio voi tehokkaammin vaikuttaa markkinoiden kehittymiseen keskittymällä rahastosijoituksiin. Aloituserahasto Vera Oy jatkaisi ensisijoitustoimintaansa vuoden 2017 loppuun saakka pääomasijoitusten varmistamiseksi alkaviin yrityksiin. Vuoden 2017 jälkeen Aloituserahasto keskittyisi ainoastaan jatkosijoitusten tekemiseen ja sen jälkeen sijoituksista irtaantumiseen. Hallituksen esityksen tavoitteena on saada yksityiset sijoittajat osallistumaan alkuvaiheen riskisijoittamiseen. Markkinaehtoisen pääomasijoittamisen kannalta on tärkeää edistää ja kehittää toimia, joilla markkinoille saadaan uusia pääomasijoitusinstrumentteja. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin osin ristiriitaisiakin käsityksiä siitä, kuinka korkean kynnyksen takana yritysrahoituksen saatavuus tällä hetkellä on. Selvää kuitenkin on, että yksityisten pääomarahastojen osuus alkavan vaiheen pääomasijoituksissa on vähentynyt ja alkavan vaiheen yrityksiin sijoituksia tekevien rahastojen varojen keruu on aiempaa vaikeampaa. Vallitsevissa olosuhteissa julkisten toimijoiden rooli markkinapuutteiden paikkaamisessa korostuu. Julkisen rahoituksen vipuvaikutus on erityisen tärkeää siemenvaiheen yrityksille; niitä on lukumääräisesti eniten, mutta yksityisen sijoittajan näkökulmasta ne ovat korkean riskin, verotuksen sekä heikon lik-

vidisyyden vuoksi kaikkein vähiten houkuttelevia kohteita.

Ehdotuksen mukaisella alkavan vaiheen rahastoihin keskittävällä osakeyhtiöllä on mahdollisuus käyttää toiminnassaan niin sanottuja epäsymmetrisiä riskinjakomalleja yksityisen pääoman hankkimiseksi: yksittäisten sijoitusten kohdalla yhtiö voi hyväksyä huonompia ehtoja suhteessa yksityisiin sijoittajiin. Talusvaliokunta pitää hyvänä, että kyseinen epäsymmetrisyyden mahdollistava lainkohta ei velvoita yhtiötä kyseiseen menettelyyn, vaan ehtojen hyväksyminen on aina yhtiön harkittavissa. Tavoitteena on, että epäsymmetrisuus luo yksityisille tahoille insentiivin nykyistä rohkeampaan riskinottoon yhdessä valtion riskirahoitusyhtiön kanssa. Hallituksen esityksen perusteluissa korostetaan, että tässä harkinnassa valtion riskirahoitusyhtiön tulee aina ottaa huomioon toimintansa tarkoitus: pääomasijoitustoimialan kehittäminen erityisesti alkavien yritysten tarpeet huomioiden.

Tämä rahastomuotoinen sijoitustoiminta täydentää Teollisuussijoituksen kasvurahastosijoituksia ja antaa — valtioneuvoston puitteissa — mahdollisuuden kokeilla uusia toimintamalleja. Valiokunta kannattaa ehdotusta, mutta tähdentää, että esityksen mukaisia uusia instrumentteja käyttöön otettaessa on huolehdittava kilpailuneutraliteetin säilymisestä. Ehdotetussa pääomasijoitustoiminnassa on kysymys valtioneuvoston tukitoimesta, jossa perustettava osakeyhtiö toimeenpanee valtioneuvoston ohjelmaa sijoittamalla julkisia varoja rahastoihin.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna myös osakeyhtiön perustamista kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Yhtiömuotoinen toiminta tulee järjestää siten, ettei osakeyhtiö harjoita muiden julkisten tai yksityisten toimijoiden kanssa päällekkäistä tai kilpailevaa toimintaa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäsen. Lars Erik Gästgivers /r (osittain)
Teuvo Hakkarainen /ps
Harri Jaskari /kok (osittain)
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok (osittain)
Miapetra Kumpula-Natri /sd (osittain)

Jukka Kärnä /sd (osittain)
Eero Lehti /kok
Päivi Lipponen /sd (osittain)
Jari Myllykoski /vas (osittain)
Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd (osittain)
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.